

اسب

تألیف:

دکتر محمدتقی ابراهیم‌پور

دام‌پزشک

دکتر یحیی رضایی‌نژاد

عضو هیئت علمی دانشکده کشاورزی

دانشگاه صنعتی اصفهان

دانشگاه صنعتی اصفهان
مرکز نشر

گروه کشاورزی ۱۳

شماره کتاب ۹۷

اسب

تألیف.....	دکتر محمدتقی ابراهیم‌پور
ویراستار.....	دکتر یحیی رضایی نژاد
ناشر.....	آتوسا سعادت
حروف چینی کامپیوتری.....	مرکز نشر دانشگاه صنعتی اصفهان
لیتوگرافی، چاپ و صحافی.....	مرکز نشر دانشگاه صنعتی اصفهان
چاپ اول.....	بهار ۸۴
تیراژ.....	۲۰۰۰ جلد
شابک.....	۹۶۴-۸۴۷۶-۰۹-۸
قیمت.....	۲۵۰۰ تومان

ابراهیم‌پور، محمدتقی، ۱۳۰۸-	
اسب/تألیف محمدتقی ابراهیم‌پور، یحیی رضایی نژاد. - اصفهان : دانشگاه صنعتی اصفهان، مرکز نشر، ۱۳۸۴.	
سبزه، ۳۱۶ ص. : مصور. - (مرکز نشر دانشگاه صنعتی اصفهان؛ ۹۷ : گروه کشاورزی؛ ۱۳)	
ISBN : 964-8476-09-8	
فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.	
ص.ع. به انگلیسی : Horse:by Mohammad taghi Ebrahimpour, yahya Rezajnejad	
۱.اسبها ۲.اسبها- پرورش ۳.اسبها- تغذیه ۴.اسبها- بیماریها الف. رضایی نژاد، یحیی، ۱۳۲۱-	
SF	
۵ الف ۲ الف/ ۲۹۱	۶۳۶/۱۰۸
کتابخانه ملی ایران	۲۳۷۳-۸۴ م

حق چاپ برای مرکز نشر دانشگاه صنعتی اصفهان محفوظ است.

اصفهان : دانشگاه صنعتی اصفهان - مرکز نشر - کد پستی ۸۴۱۵۶
تلفن : ۱۰-۳۹۱۲۵۰۹ (۰۳۱۱) دورنگار: ۳۹۱۲۵۵۲ (۰۳۱۱)

پیش‌گفتار

تنها حیوانی که در سفر تکاملی و تاریخی با انسان همراه بوده و همگامی کرده و می‌کند اسب است. چه آنگاه که انسان را خورشی بیش نبود و چه زمانی که عامل شکار و موفقیت‌های او در درازنای تکامل و تاریخ قرار گرفت. آریائیان با نیروی اسب، پادشاهی پانصدساله خود را برپا کردند. خشایار شاه با یک و نیم میلیون رأس اسب به غرب یورش برد. سپاهیان مغول با اسب‌های ریز نقش و تندوتیز خود از شرق آسیا تا مرکز اروپا را به زیر مهمیز کشیدند ولی وقتی به کرانه‌های ژاپن رسیدند چون نتوانستند اسب‌های خود را به سرزمین ژاپن وارد کنند در گشودن آن کشور فرو ماندند.

زمانی که دوران جنگ‌ها و اردوکنی‌ها با اسب پایان گرفت تصور آن بود که دوران اسب نیز تمام شده است ولی چنین نشد. هم اکنون اسب در زمینه‌های مختلف با انسان همکاری می‌کند، مانند زراعت، حمل و نقل، ورزش، نمایش و غیره، که هر کدام از این رشته‌ها دارای فصول و بخش‌های مختلف می‌باشند که البته با هم مجموعه عظیمی را شامل می‌شوند. مثلاً در بخش حمل و نقل، در مناطق کوهستانی و برفی چه در داخل روستاها و چه بین دهات حمل و نقل با اسب انجام می‌گیرد. مهم‌ترین مورد استفاده از اسب، کاربرد ورزشی آن است. مسابقات اسبدوانی، پرش با اسب، درساژ، مسابقات صحرایی و چوگان و غیره را می‌توان در این بخش نام برد. امروزه مسابقات اسبدوانی در جهان از رونق خاصی برخوردار است. درآمد این مسابقات چنانسان است که گاهی مالیات یک میدان، شهر بزرگی را اداره می‌کند.

به هر حال اسب و اسبداری نه تنها در روزگار کنونی از رونق و ارزش نیفتاده است بلکه تکامل یافته و بر تعداد اسب‌ها نیز افزوده شده و شرایط فنی و امکانات موجود نیز امکان تولید بر مبنای نیاز را فراهم آورده است.

این کتاب درباره شناخت، بیماری‌ها، تولید و تکثیر و ورزش‌های اسبی گفتگو می‌کند.

در بخش شناخت اسب درباره اندام شناسی، سن، رنگ، نژاد و تکامل، در بخش بیماری درباره شناخت بیماری‌های متداول و معالجه آنها و در بخش تولید نیز درباره کشش، زایش و تکثیر شروع و به تربیت اسب در جهات خاصی پرداخته و کاربردهای ورزشی و آموزش‌های عملی آن نیز ذکر شده است.

لازم است از زحمات جناب آقای دکتر امیرمظفر امینی رئیس محترم مرکز نشر دانشگاه صنعتی اصفهان که موجبات نشر این کتاب را فراهم کردند، جناب آقای دکتر مهدی بصیری که در جهت این اثر ما را یاری نمودند سپاسگزاری نمائیم. هم‌چنین از آقای ناصر مجاهد مسئول واحد فنی مرکز نشر دانشگاه که از هیچ کمکی دریغ نکرده‌اند، از ویراستار کتاب سرکار خانم آتوسا سعادت‌ی که زحمات بی دریغ ایشان را نمی‌توان با کلام و قلم ارج نهاد، از آقای ابراهیم قلمی سرپرست چاپخانه و از خانم‌ها زحل شیروانی حروف چین رایانه و صفحه آرا و مهشید سعادت‌مند طراح روی جلد و در نهایت از آقای مهندس علی رضائی نژاد که در گردآوری عکس‌های کتاب کمک شایانی نمودند، تشکر نمائیم.

در کل لازم می‌داند از تک‌تک عزیزانی که در تمام مراحل پدید آمدن این اثر ما را با همراهی مشفقانه خود یاری کردند، سپاسگزاری نمائیم.

دکتر محمد تقی ابراهیم پور دکتریحیی رضائی نژاد

مقدمه

سالانه شمار اندکی کتاب درباره اسب در جهان به زبان‌های مختلف چاپ و پخش می‌شود. بعضی از این کتاب‌ها حاوی تصاویر زیبایی از حرکات و مناظر حضور اسب در طبیعت و برخی مربوط به ورزش‌های اسبی، مانند پرش با اسب، درساز، چوگان و غیره هم چنین در برخی از این کتاب‌ها مباحثی راجع به بیماری‌ها، نگه‌داری و تیمار و مواظبت از اسب مطرح شده است که معمولاً در تیراژ بالا چاپ و منتشر می‌شوند، زیرا نویسندگان مربوط به اسب زیاد هستند و اغلب، بسیار تخصصی می‌نویسند. مثلاً کسی که در تولید و ازدیاد اسب سر رشته دارد از ورزش‌های اسبی یا هیچ نمی‌داند و یا آگاهی چندانی ندارد و یا دام‌پزشکی که راجع به بیماری‌های اسب می‌نویسد هیچ اطلاعی از این گونه ورزش‌ها ندارد. متخصصانی هم وجود دارند که آگاهی‌های آنها در مورد تکامل اسب یا چگونگی آماده کردن آن برای مسابقات اسب دوانی است، بنابراین کتاب‌ها همیشه حاوی بخشی از مطالب مربوط به اسب هستند. اگر این افراد با اطلاع توانایی بیان و نوشتن تخصص خود را داشته باشند و به انتشار آن اقدام کنند، فقط در آن مورد ویژه اظهار نظر می‌کنند و به این ترتیب کتابی کامل که شامل مطالب و مسایل کلی مربوط به اسب باشد عملاً نادرست است. مثلاً کتابی با عنوان "کاوالتی" یا چهار پر نوشته شده که یکی از اجزای تشکیل دهنده موانع میدان پرش با اسب است و به فارسی نیز برگردانده شده است. این کتاب استفاده از چهارپر را در میدان پرش با اسب شرح می‌دهد. عنوان و مطلب این کتاب، با توجه به سطح وسیع آگاهی‌های انسان از اسب و اسب‌داری، کارها و ورزش‌های اسبی، به ما می‌گوید که می‌توان سالانه بدون تداخل در مطالب کتب دیگر تعداد بیش شماری کتاب از این نوع منتشر کرد. شمار کمی کتاب نیز درباره اسب به زبان فارسی نوشته و یا برگردانده شده که کامل قابل استفاده باشند. به تصور ما نسبت به پهنای کشور و شمار اسب موجود و استفاده‌های مختلفی که از آنها به عمل می‌آید این تعداد کتاب کافی نیست البته استادان این فن به اندازه توانایی خود در این راه کوشیده و مطلب نوشته‌اند ولی حقیقت این

است که هر چه و هر تعداد درباره اسب به زبان فارسی کتاب نوشته شود اندک و ناچیز است زیرا پرورشگاه آغازین این حیوان شریف همراه با زندگی انسان در ایران بوده زیرا اسب آخرین نقطه تکامل خود را در این کشور گذرانده و به شکل و اندازه فعلی در آمده و برای نخستین بار تربیت و مورد استفاده قرار گرفته است.

یونانیان و رومیان از رویه رو شدن با ایلخی‌های ۱۶۰/۰۰۰ رأسی اسب در ایران آن چنان شگفت زده شده‌اند که هر کدام از مورخین آنها فصل‌هایی از کتساب خود را به موضوع اسب‌های ایرانی اختصاص داده‌اند. به تأیید این خارجی‌ان است که ما امروز افتخار می‌کنیم که نخستین آموزشگاه اسب و سوارکاری در ایران، در دوره اشکانیان به وجود آمده و سوارانی تربیت کرده است که نام آنها (بارتیزان‌ها) هنوز در درازنای تاریخ می‌درخشند.

اهمیت اسب در تاریخ کشور، چنان است که تا اواخر دوره صفویان تنها کالایی که صدور آن نیاز به اجازه شخص شاه داشت اسب بود. باقیمانده ایلخی‌های دوران قاجاریه تا این اواخر در ورامین و مراغه و بجنورد وجود داشتند یا وجود دارند. گفتگو بر سر این بود که هر کتابی که در جهان انتشار یافته است، حاوی بخش یا بخش‌های از مطالب و موضوع‌ها و تربیت و موارد استفاده از اسب بوده است. حال آن که زبان فارسی این استحقاق را دارد که دارای کتابی جامع باشد، که مطالب نو و کهنه در باب تولید، تربیت، ورزش‌ها و موارد دیگر استفاده از اسب در آن جمع آمده و به عبارتی کامل و کافی باشند و هم چنان که سایر زبان‌های اصلی جهان دارای کتاب "اسب" می‌باشند و هر ساله می‌توانند مطالب تازه‌ای را به آن بیافزایند. ما هم افتخار داریم که چنین کتابی را به زبان فارسی تقدیم فارسی‌زبانان کنیم. اینک برای اطلاع بیشتر خوانندگان محترم بهتر است با تجربیات نویسندگان آشنا شوید:

دکتر محمدتقی ابراهیم پور: پنجاه سال تجربه اسب‌داری و به دنبال اسب و مادیان بودن، تحصیلات دکترای دام‌پزشکی، خدمات در واحدهای سوار نظام، سرپرست و دام‌پزشک ایلخیزی که گاه تا دو هزار رأس اسب و مادیان آنها را تشکیل می‌داده. فرماندهی سازمان‌های اسب‌داری با داشتن تشکیلات فنی و آزمایشگاهی و یگان‌های رمونت (تعلیم اسب) و سیلیمی، در تماس بودن با همه اسب‌داران مملکت از طریق صدور شناسنامه، دست کم به مدت ده سال، تشکیل سمینارهای مختلف در باره اسب، نوشتن کتاب‌های متعدد که مورد داوری قرار گرفته و همه نایاب شده‌اند و سی سال چوگان بازی و پرش با اسب و داور مسابقات داخلی و بین‌المللی این ورزش‌ها بودن.

دکتر یحیی رضایی نژاد: از کودکی عشق اسب و سوارکاری همراه و عجین زندگی‌ام بود. سواری ایلاتی و عشایری بخش مهمی از زندگی جوانی‌ام را تشکیل می‌داد تا سال

۱۳۴۱ که برای ادامه تحصیل به آلمان غربی رفتم، وقتی وارد دانشگاه یوستوس لیبیک^۱ شدم با امکاناتی که این دانشگاه در اختیار علاقه‌مندان می‌گذاشت بلافاصله خود را در جمع سوارکاران آن دانشگاه دیدم. در این زمان بود که من توانستم برای اولین بار به صورت عملی با سوارکاری مدرن دنیا آشنا شوم. غیر از آن به علت علاقه شدید با گذراندن واحدهای درسی مربوط به دام و دام‌پروری و مطالعات اضافی اطلاعات علمی خود را در زمینه آناتومی، تکثیر، نژاد، بیماری‌ها و تغذیه و غیره اسب تکمیل نمایم. این مطالعات موجب شد تا با مسایل مختلف اسب و سوارکاری بیشتر آشنا شوم. در دوره دکتر با داشتن اسب شخصی، امکان عضویت در انجمن سوارکاری و اصلاح نژاد اسب Uhlm را به دست آوردم و چون عضو فعال این انجمن شدم مستقیماً با مدیریت میادین سوارکاری، از جمله مسایل مربوط به پارکور چینی اعم از پارکور میادین مسابقات پرش، سوارکاری صحرائی و یا درساژ و غیره آشنا شدم.

زمانی که در سال ۱۳۵۲ به ایران آمدم بلافاصله در جهت حفظ و اصلاح نژاد اسب اصیل ایرانی شروع به فعالیت کردم. مرحوم دکتر هرمز انصاری، استاد دانشگاه اصفهان، در کتاب خود زمانی که از اسب و اسب سواری ذکری به میان می‌آورد این‌جانب را از جمله سه اسب دار مهم و شناخته شده قلمداد می‌کند. فعالیت در این زمینه هنوز هم از اجزای جدا ناشدنی زندگی‌ام بوده، عشق به اسب، این حیوان نجیب برای این‌جانب وصف ناشدنی است. در سال ۱۳۷۸ بعد از بیست و پنج سال تلاش توانستم برای اولین بار درس "پرورش اسب" را در گروه علوم دامی دانشکده کشاورزی دانشگاه صنعتی اصفهان برنامه ریزی و راه اندازی نمایم که هنوز این درس ارائه می‌شود و از جمله دروس مورد توجه و استقبال دانشجویان و علاقه‌مندان می‌باشد.

این تجربیات گسترده به ما اجازه می‌دهد کتابی بنویسیم که در هر مورد کامل باشد، علاقه‌مندان به صنعت اسب و اسب داری و شاخه‌های مختلف ورزش‌های اسبی بتوانند این کتاب را به دست گیرند و مانند یک دستورالعمل، آن مورد ویژه را مطالعه و اجرا نمایند و مطمئن باشند که به نتیجه مطلوب خواهند رسید زیرا:

۱- فصل اول کتاب در باب تکامل و نژاد اسب و تاریخ پرورش اسب‌های ایران و جهان گفتگو کرده که مطالب این بخش جویندگان و محققین را کفایت و در

ضمن آنان را با مسایل و موضوعات تازه‌ای برای بررسی بیشتر رهنمون می‌کند.

۲- بخش دوم به اندام شناسی اسب اختصاص داده شده است. رنگ‌ها، سن، زیبایی اندام و خواص اسب در این بخش به تفصیل شرح داده شده است. فراگیری قسمت‌هایی از این بخش برای دانشجویان و دانش پژوهان ضروری بوده و مردم عادی نباید از آن بی‌اطلاع بمانند. مثلاً هر کسی که اسبی را می‌بیند و از زیبایی اندام و حرکات آن لذت می‌برد، باید رنگ آن را تشخیص داده مثلاً کهر را از

کرنک باز شناسد. مطالعه و یادگیری قسمت‌های این بخش مانند حواس و روحیه، به ویژه عنوان‌های چشم و گوش و سم، برای همه محققین و ورزشکاران مفید و لازم است.

۳- در بخش سوم بیماری‌های اسب شرح داده شده است. تصور می‌کنیم، آنچه یک نفر اسب‌دار یا سوارکار باید درباره بیماری‌ها بداند، در این بخش آمده و نیز کوشش شده که در شرح و بیان بیماری‌ها از نوشتن مطالب تخصصی و غیر لازم، برای غیر متخصصین، خودداری شود. بیماری‌ها به نسبت محل و موضع، میکروبی و ویروسی یا قارچی بودن دسته بندی شده و جوینده می‌تواند مستقیماً به آن بخش مراجعه و نیاز خود را مرتفع سازد. زیرا هر عنوان تصویر مربوط به آن که راهنمای بیماری است آمده و اضافه بر آن معالجه بیماری تا حد امکان شرح داده شده است.

۴- بخش چهارم در مورد مادیان و کره توضیح داده شده که خواندن و اجرای مفاد آن برای هر اسب دار و تولید کننده مفید است. مواظبت از مادیان هنگام زایش و کره به هنگام تولید، رفتار با کره تازه به دنیا آمده آماده کردن و تربیت کره برای استفاده بهتر در آینده، قسمت‌های مختلف این بخش را تشکیل می‌دهند. اطمینان داریم که روش‌های تربیت اسب که در این کتاب ذکر شده حاصل تجربه سالیان دراز است و اگر با دقت اجرا شوند، اسب به کمال تربیتی که مورد نظر مربیان است خواهد رسید به شرط آن که مربیان جوان به ترتیبی که در این بخش گفته شده عمل کنند و در تعلیم و اجرای مطالب قید شده در این بخش عجله به خرج ندهند و با آرامش روش مذکور را تبعیت کنند.

۵- در بخش پنجم آموزش سوارکاری گفته شده است جزئیات این قسمت باید به وسیله نوسوارکاران مورد توجه و دقت و اجرا قرار گیرد. فراگیری استفاده از وسایل و کاربرد درست آنها، نرمش‌ها و ژیمناستیک، باید قدم به قدم و پله پله آموخته و تمرین شود. این بخش خودآموز سوارکاری است، البته به شرط آن که نوآموز با حوصله و علاقه‌مندی و دقت، دستورالعمل‌ها را مطالعه و اجرا کند. با اجرای درست مطالب این بخش، روابطی که باید بین اسب و سوارکار وجود داشته باشد به وجود می‌آید و دو موجود زنده با خلیقات همدیگر آشنا شده، با هم سازگاری پیدا می‌کنند.

درباره چهار بخش آخر این کتاب توضیح نمی‌دهیم، زیرا مطالب این چهار بخش در کتاب‌ها و مقالات بسیاری چاپ و منتشر شده و به دفعات مورد تجربه قرار گرفته‌اند و درباره آنها نقد و بررسی شده است. بنابراین گذشته از سنگ محک تجربه، با غریب نقد و بررسی نیز پالاییده و خالص و ناب در این کتاب آورده شده‌اند. زواید آنها حذف و اگر لازم بوده مطالبی افزوده شده است تا کتاب از هر جهت دستورالعمل کافی و کامل برای آموزش این ورزش‌ها به اسب و سوارکار باشد.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار یک

مقدمه سه

فصل ۱: تکامل و نژاد اسب

- ۱-۱ اسب و تکامل آن ۱
- ۲-۱ مختصری در مورد تکامل انسان ۶
- ۳-۱ اهلی کردن اسب ۶
- ۴-۱ چگونگی پیدایش اسب‌های امروز جهان ۱۰
- ۵-۱ اسب‌های امروزی و تقسیم‌بندی آنها ۱۳
- ۱-۵-۱ اسب‌ها ۱۵
- ۲-۵-۱ اسبچه‌ها ۲۵
- ۶-۱ اسب در ایران ۲۶
- ۷-۱ اسب‌های ایران ۲۸
- ۱-۷-۱ اسب عرب ۲۸
- ۲-۷-۱ اسب ترکمن ۳۱
- ۳-۷-۱ اسب کرد ۳۴
- ۴-۷-۱ اسبچه خزر ۳۵
- ۵-۷-۱ اسب تبریز (خون خالص انگلیسی) ۳۷

فصل ۲: اندام‌شناسی اسب

- ۱-۲ رنگ اسب ۴۲
- ۲-۲ تشخیص سن اسب به کمک دندان‌ها ۴۲

۲۳	۱-۲-۲ قسمت‌های مختلف یک دندان
۴۴	۲-۲-۲ تشخیص سن اسب
۵۰	۳-۲ حواس اسب
۵۰	۱-۳-۲ مغز
۵۱	۲-۳-۲ روحیه
۵۱	۳-۳-۲ بینایی
۵۹	۴-۳-۲ شنوایی
۶۰	۵-۳-۲ بویایی
۶۰	۶-۳-۲ لامسه
۶۱	۴-۲ زیبایی آناتومی
۶۴	۱-۴-۲ مشخصات اسب
۶۶	۲-۴-۲ سم اسب

فصل ۳: بیماری‌های اسب

۶۹	۱-۳ اطلاعات عمومی
۷۰	۲-۳ بیماری‌های میکروبی و ویروسی
۷۷	۳-۳ بیماری‌های انگلی
۸۲	۱-۳-۳ داروهای ضدانگل
۸۳	۴-۳ بیماری‌های داخلی
۸۳	۱-۴-۳ شکم دردها
۸۶	۵-۳ بیماری‌های پوستی
۸۸	۶-۳ بیماری‌های سم
۹۶	۷-۳ بیماری‌های دست و پا

فصل ۴: مادیان - کره اسب جوان

۱۰۵	۱-۴ دوره آبستنی مادیان
۱۰۵	۲-۴ علایم زایمان
۱۰۷	۳-۴ مواظبت از کره در موقع خروج و بعد از زایش
۱۱۰	۴-۴ تغذیه کره
۱۱۳	۵-۴ آموزش کره
۱۱۳	۱-۵-۴ دستی کردن کره
۱۱۵	۲-۵-۴ کره‌های یک ساله
۱۱۶	۳-۵-۴ کره‌های دو ساله
۱۱۶	۶-۴ تربیت اسب جوان

۱۱۶	۱-۶-۴ زین گذاشتن بر اسب جوان
۱۱۷	۲-۶-۴ لنز گذاری
۱۲۴	۳-۶-۴ لنز گذاشتن و کار روی چهارپر (کاوالتی)
۱۲۵	۴-۶-۴ آموزش عملی اسب جوان
۱۲۶	۵-۶-۴ عوض کردن جهت
۱۲۷	۶-۶-۴ سواری آزاد

فصل ۵: آموزش سوارکاری

۱۲۹	۱-۵ هنرنمایی اسب
۱۲۹	۱-۱-۵ کارهای سیرک
۱۳۲	۲-۱-۵ اثرها
۱۳۷	۳-۱-۵ تعلیمی ها
۱۴۱	۲-۵ سوارکاری مبتدی
۱۴۳	۳-۵ تعاریف
۱۴۳	۱-۳-۵ نشست
۱۴۶	۲-۳-۵ کمک ها
۱۴۷	۱-۲-۳-۵ کمک های طبیعی
۱۵۰	۲-۲-۳-۵ کمک های مصنوعی
۱۵۶	۴-۵ آموزش سوارکار مبتدی
۱۷۳	۵-۵ سوارکاری - وظیفه مربی
۱۸۱	۶-۵ سوارکاری پیشرفته
۱۸۳	۱-۶-۵ آموزش سوارکار و اسب

فصل ۶: پرش با اسب

۱۸۷	۱-۶ انتخاب اسب پرش
۱۸۷	۱-۱-۶ نژاد
۱۸۸	۲-۱-۶ اندام
۱۸۹	۳-۱-۶ خوی
۱۹۰	۲-۶ پرشکار
۱۹۱	۳-۶ وسایل کار پرش با اسب
۱۹۱	۴-۶ پرش بدون سوارکار
۱۹۳	۵-۶ آموزش پرش اسب با سوارکار
۱۹۴	۶-۶ ژیمناستیک
۱۹۶	۷-۶ درساز اسب پرش

۱۹۷	۸-۶ موانع
۱۹۸	۹-۶ انواع موانع
۱۹۸	۱-۹-۶ تقسیم‌بندی موانع از نظر شکل
۲۰۰	۲-۹-۶ تقسیم‌بندی موانع از نظر ارتباط آنها با یکدیگر
۲۰۱	۱۰-۶ آموزش نهایی پرش با اسب
۲۰۱	۱-۱۰-۶ تصمیم به پرش
۲۰۳	۲-۱۰-۶ رفتن به سوی مانع
۲۰۴	۳-۱۰-۶ پرش
۲۰۵	۴-۱۰-۶ روی مانع
۲۰۶	۵-۱۰-۶ فرود
۲۰۶	۱۱-۶ پرش به اختیار اسب
۲۰۸	۱۲-۶ مشکل پرشکاران
۲۰۸	۱-۱۲-۶ تمرین برای تقویت زانو
۲۰۹	۱۳-۶ اصلاح خطای اسب‌های پرش
۲۰۹	۱-۱۳-۶ اسب‌هایی که به مانع یورش می‌برند
۲۱۱	۲-۱۳-۶ اسب‌هایی که از مانع فرار می‌کنند
۲۱۱	۳-۱۳-۶ اسب‌هایی که از پریدن امتناع می‌کنند
۲۱۱	۴-۱۳-۶ اسب‌هایی که تاب‌هنگام می‌پرند
۲۱۲	۵-۱۳-۶ اسب‌هایی که دست یا پایشان به تیر مانع می‌خورد
۲۱۵	۶-۱۳-۶ اسب‌هایی که هنگام پرش شانه را به کار نمی‌گیرند
	۷-۱۳-۶ اسب‌هایی که هنگام پرش، سر را بالا می‌گیرند و قسمت خلفی را
۲۱۵	بایین نگاه می‌دارند
۲۱۶	۱۴-۶ طرح و اجرای مسیر
۲۱۶	۱-۱۴-۶ طرح مسیر
۲۱۸	۲-۱۴-۶ خط سیر

فصل ۷: درس‌ها

۲۲۲	۱-۷ آهوشکار
۲۲۲	۲-۷ درس‌ها
۲۲۴	۳-۷ انتخاب اسب درس‌ها
۲۲۶	۴-۷ تجهیزات
۲۲۶	۱-۴-۷ زین
۲۲۶	۲-۴-۷ دست‌جلوها - آبخوری - هویزه
۲۲۷	۵-۷ خطوط تمرین سوارکاری

۲۲۹	۶-۷ قدم
۲۳۰	۱-۶-۷ انواع روش قدم
۲۳۰	۱-۱-۶-۷ قدم آزاد
۲۳۱	۲-۱-۶-۷ قدم کار
۲۳۲	۳-۱-۶-۷ قدم جمع
۲۳۳	۴-۱-۶-۷ قدم کشیده
۲۳۳	۷-۷ آموزش اسب
۲۳۵	۸-۷ آموزش سوارکار
۲۳۵	۹-۷ یورتمه
۲۳۷	۱۰-۷ انواع و اجرای روش های یورتمه
۲۳۷	۱-۱۰-۷ یورتمه ملایم با یورتمه کوتاه
۲۳۸	۲-۱۰-۷ یورتمه کار
۲۴۱	۳-۱۰-۷ یورتمه جمع
۲۴۲	۴-۱۰-۷ یورتمه کشیده
۲۴۴	۱۱-۷ پیافه - پاساژ
۲۴۴	۱-۱۱-۷ تعریف پیافه
۲۴۵	۱-۱-۱۱-۷ آموزش پیافه
۲۴۵	۲-۱-۱۱-۷ تمرین بدون سوارکار
۲۴۶	۳-۱-۱۱-۷ تمرین در حالت سواری
۲۴۷	۲-۱۱-۷ تعریف پاساژ
۲۴۷	۱-۲-۱۱-۷ پاساژ (خرامش)
۲۴۸	۲-۲-۱۱-۷ روش آموزش پاساژ
۲۴۹	۱۲-۷ چهار نعل
۲۴۹	۱-۱۲-۷ آموزش چهار نعل
۲۵۰	۲-۱۲-۷ انواع چهار نعل
۲۵۰	۱-۲-۱۲-۷ چهار نعل غلط
۲۵۰	۲-۲-۱۲-۷ چهار نعل جمع
۲۵۱	۳-۲-۱۲-۷ چهار نعل کشیده
۲۵۱	۴-۲-۱۲-۷ چهار نعل سه زمانه
۲۵۲	۵-۲-۱۲-۷ چهار نعل چهار زمانه
۲۵۲	۱۳-۷ تغییر روش
۲۵۴	۱۴-۷ تعویض دست
۲۵۴	۱-۱۴-۷ آموزش تعویض دست
۲۵۵	۲-۱۴-۷ طرح و اجرا

۲۵۶	 ۳-۱۴-۷ اثرهای تعویض دست
۲۵۶	 ۱۵-۷ تعویض دست از راه تکیه و تکیه به ساق
۲۵۶	 ۱-۱۵-۷ تکیه به ساق
۲۵۷	 ۱-۱-۱۵-۷ اجرای تکیه به ساق
۲۵۸	 ۲-۱۵-۷ تکیه
۲۵۸	 ۱-۲-۱۵-۷ اجرای تکیه
۲۵۹	 ۳-۱۵-۷ شانه به داخل
۲۶۰	 ۴-۱۵-۷ سر به دیوار
۲۶۱	 ۱۶-۷ حرکات چرخشی
۲۶۲	 ۱-۱۶-۷ تعویض جهت
۲۶۲	 ۲-۱۶-۷ چرخش روی محور بدن سوارکار
۲۶۳	 ۳-۱۶-۷ چرخش روی محور دست‌ها
۲۶۳	 ۴-۱۶-۷ چرخش روی محور پاها (پیروت)
۲۶۶	 ۱-۴-۱۶-۷ آموزش پیروت کلاسیک

فصل ۸: چوگان

۲۶۷	 ۱-۸ اصطلاحات
۲۶۸	 ۲-۸ اسب چوگان
۲۷۱	 ۱-۲-۸ تربیت اسب چوگان
۲۷۵	 ۳-۸ گوی و چوب
۲۷۶	 ۱-۳-۸ گرفتن چوب
۲۷۷	 ۴-۸ گوی زدن
۲۷۹	 ۱-۴-۸ گوی زدن راست به جلو یا ضربه به طرف راست به جلو
۲۸۰	 ۲-۴-۸ ضربه راست به عقب
۲۸۱	 ۳-۴-۸ گوی زدن از چپ به جلو
۲۸۳	 ۴-۴-۸ گوی زدن از چپ به عقب
۲۸۴	 ۵-۸ تمرین‌های تیمی
۲۸۷	 ۱-۵-۸ در بازی به این نکات توجه کنید:
۲۸۹	 ۲-۵-۸ وظایف بازیکنان
۲۹۰	 ۳-۵-۸ وظیفه کلی و عمومی چهار بازیکن تیم
۲۹۱	 ۱-۳-۵-۸ وظایف بازیکن شماره یک
۲۹۱	 ۲-۳-۵-۸ وظایف بازیکن شماره دو
۲۹۳	 ۳-۳-۵-۸ وظایف بازیکن شماره سه
۲۹۴	 ۴-۳-۵-۸ وظایف بازیکن شماره چهار

۲۹۵	۶-۸ خط گوی و حق تقدم
۲۹۶	۷-۸ خطاهای معمولی

فصل ۹: مسابقات اسب‌دوانی

۲۹۹	۱-۹ مقدمه
۳۰۰	۲-۹ اسب مسابقات اسب‌دوانی
۳۰۰	۱-۲-۹ پیشینه اسب
۳۰۲	۲-۲-۹ اندام‌شناسی اسب
۳۰۳	۳-۹ خصوصیات روحی و روانی اسب کورس
۳۰۳	۱-۳-۹ اخلاق
۳۰۴	۲-۳-۹ هوش
۳۰۵	۳-۳-۹ قابلیت تربیت‌پذیری
۳۰۶	۴-۹ تغذیه اسب کورس
۳۰۷	۵-۹ تربیت اسب مسابقات اسب‌دوانی
۳۰۸	۱-۵-۹ عرقگیری
۳۰۹	۶-۹ میدان اسب‌دوانی
۳۱۰	۷-۹ رده‌بندی اسب‌ها
۳۱۱	۸-۹ سازمان میدان اسب‌دوانی
۳۱۲	۱-۸-۹ کمیته اجرایی
۳۱۳	۲-۸-۹ کمیته داوران
۳۱۳	۳-۸-۹ کمیته مالی
۳۱۳	۴-۸-۹ کمیته تأسیساتی
۳۱۳	۵-۸-۹ کمیته مواد مخدر (دوپینگ)
۳۱۴	۶-۸-۹ سرکلانتر
۳۱۵	منابع